

BUXORO VILOYATI BO'YICHA BANDLIK DASTURI KO'RIB CHIQILDI

President Shavkat Mirziyoyev

Buxoro viloyatida aholi bandligini ta'minlashga doir takliflar taqdimoti bilan tanishdi.

Davlatimiz rahbari viloyatlarga tashriflari chog'ida birinchi galda ishsizlik masalasiga e'tibor qaratib, uni kamaytirishni asosiy vazifa qilib qo'yadi. Bu borada barcha hududlarda manzilli dasturlar amalga oshirilmoqda.

Hozirgi kunda Buxoro viloyatida 1 milliondan ziyod mehnatga layoqatli aholi bo'lib, shundan 76 ming nafari ishsiz. Har yili mehnat bozoriga 37 mingga yaqin yoshlar kirib kelmoqda. Bularning hammasini inobatga olib, Buxoro viloyatini 2023-2025-yillarda aholisi to'liq ish bilan ta'minlangan hududga aylantirish maqsad qilingan.

Buning uchun imkoniyatlar yeterli. Masalan, paxta-to'qimachilik va g'allachilik klasterlari. Buxoroda 11 ta shunday tashkilot bo'lib, ular tomonidan sanoat va qishloq xo'jaligida 94 mingta, shu jumladan, kasanachilikni rivojantirish orqali 19 mingta ish o'rni ochilishi mo'ljallanmoqda.

Mahallalarda sanoat, hunarmandchilik, kasanachilik, chor-

vachilik, savdo va xizmat ko'rishish yo'nalishlarida 57 ta mikromarkaz, ishsizlik yugori bo'lgan 98 ta mahallada kichik tikuva sexlarini tashkil etish ko'zda tutilmoqda.

Joriy yilda 15 ming hektar ekin yerlarini qayta foydalanishga kiritish imkoniyati ham bor. Bu yerlar yangi dehqon xo'jaliklari tashkil etish uchun aholiga ochiq elektron tashlov asosida taqqid etiladi. Shuningdek, davlat aktivlarini aksionsonga chiqarish, ularning nezizada ish o'rinnarini ko'paytirish bo'yicha takliflar bildirildi.

Umuman, ushu chora-tadbirlar natijasida joriy yilda 250 mingta ish o'rni yaratilishi qayd etildi.

Taqdimotda Hindiston bilan hamkorlikda Qorako'l tumanida IT-kластер tashkil etish loyihasi haqida ham axborot berildi.

Davlatimiz rahbari mazkur takliflarni ma'qullab, qo'shimcha topshirqlar berdi.

O'ZA

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining F A R M O N I

SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI FAOLIYATINI YANADA TAKOMILLASHTIRISH CHORA-TADBIRLARI TO'G'RISIDA

Sog'liqni saqlash sohasidagi islohotlarni izchil davom ettirish, jumladan, boshqaruvni takomillashtirish, sohoni rivojantirishning kelgusi istiqbolarini belgilash, tibbiyot muassasalarining moddiy-teknika bazasini mustahkamlash va davlat mulki obyektlaridan samarali foydalanishni tashkil etish orqali sifatli tibbiy xizmatlar ko'rsatish ko'lamini kengaytirish maqsadida:

1. Aholining sog'liom turmush tarzini qo'llab-quvvatlash va jismoniy faoliyini oshirish markazi **Salomatlik va strategik rivojlanish instituti** (keyingi o'ninlarida — Institut) etib qaya tashkil qilinsin.

2. Quyidagilar Institutting asosiy vazifalarini etib belgilansin:

sog'liom turmush tarzini shakllantirish, yuqumli bo'limgan kasalliklarga qarshi kurashish hamda oldini olish bo'yicha dasturlarni ishlab chiqish va amalga oshirish;

sog'liom turmush tarzini targ'ib qilish, zararli odatlarga qarshi kurashish, aholining barqaror tibbiy madaniyatini shakllantirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar ishlab chiqish va amalga oshirish;

il'gor va maqbul xorijiy tajriba asosida sog'liqni saqlash tizimi faoliyatining ustuvor yo'nalishlari, o'rta

muddatli va uzoq muddatli rivojlanish senariyari va strategiyalari bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqish;

tibbiy statistikani shakllantirish va yuritish, statistik ko'rsatkichlarni shakllantirishda xalqaro standartlar va metodikalarini joriy etish bo'yicha takliflar ishlab chiqish, tibbiyot sohasidagi statistik ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishslash, umumlashtirish, tahsil qilish, taraqatish va saqlash borasidagi ishlarni takomillashtirish;

Belgilansinki, 2024-yil 1-yanvardan Institut va uning hududiy bo'linmlarini xodimlari mehnatga haq to'lash, moddiy rag'bantirish va ijtimoiy himoya qilish shartlariga ko'ra, tegishli ravishda, **Sog'liqni saqlash vazirligi va uning hududiy boshqaruv organlari xodimlariga tenglashtiriladi.**

3. Sog'liqni saqlash vazirligi Institut bilan birgalikda ikki oy muddatda 2024-2026-yillarda sog'liom turmush tarzini shakllantirish, to'g'ri ovqatnashini tizimi targ'ib qilish va ommalashtirish dasturini ishlab chiqsin va unda, jumladan, quyidagilarni nazarda tutsin:

sog'liom turmush tarzini shakllantirishga qaratilgan yiliga 25 tagacha

promo-roliklar, dastur va teleko'rsatuvalar tayyorash;

uyali telefon foydalanuvchilariga kallsilari profilaktikasi va sog'liom turmush tarzi asoslari bo'yicha har kuni qisqa xabarlar (SMS) yuborish;

jurnalistlar va boshqa matbuot vakkilari o'tasida har yili "Sog'liom turmush tarzi bo'yicha yilning eng yaxshi targ'ibotchisi" tanlovini o'tkazish;

bozorlar, samolyot, poyezd, avtobus, metro, supermarketlar va fuqarolar omma viy yig'iladigan boshqa joylarda sog'liom turmush tarzi bo'yicha roliklar namoyish qilish, radiomaslahatlar taqdim qilish va bukletlar taraqtishini ta'minlash.

4. Sog'liqni saqlash vazirligi xalqaro tashkilotlar va xorijiy konsalting kompaniyalarini jaib qilgan holda 2023-yil yakuniga qadar ilg'or xorijiy tajriba asosida quyidagilarga asosiy e'tiborni qaragan holda **"Aholi salomatligi — 2030" milliy strategiyasi** ishlab chiqilishini ta'minlasin:

aholini maksimal qamrab olgan holda birlamchi tibbiy-sanitariya xizmatini una yanada yaqinlashtirish;

Farmatsevtika tarmog'ini rivojantirish agentligi;

2024-yil 1-yanvardan Davlat tibbiy sug'urtasi jamg'armasi.

onalik va bolalikni muhofaza qilish, aholining bu boradagi ehtiyojarini qondirish;

ixtisoslashgan tibbiy yordam ko'lamini kengaytirish;

sog'liqni saqlash tizimini to'liq raqamlashtirish, qog'ozbozikka, asossiz byurokratiyaga va navbatlar chek qo'yish, aholiga tibbiyot muassasalariga murojaat qilganligi kengaytirish;

zamonaviy va samarali boshqaruv usullarini joriy qilish va tibbiy xizmatlar sifatini oshirish;

kadrler salohiyatini oshirish, tibbiy ta'lif va ilm-fanni rivojantirish;

xususiy sektorlarning rivojantirish va investitsiyalarni jaib qilish hamda yirik davlat-xususiy sheriklik loyihalarini amalga oshirish;

tibbiyot muassasalarining moddiy-teknika bazasini mustahkamlash; farmatsevtika tarmog'ini samarali tartibga solish.

5. Quyidagilar Sog'liqni saqlash vazirligi shartlariga qarashli qo'shilish;

Farmatsevtika tarmog'ini rivojantirish agentligi;

2024-yil 1-yanvardan Davlat tibbiy sug'urtasi jamg'armasi.

Davomi 2-betda

XALQARO KONFERENSIYA

OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGI VA OVQATLANISH SIFATI

SAMARQAND SHAHRIDA MAZKUR GLOBAL MASALA
BO'YICHA XALQARO KONFERENSIYA ISH BOSHLADI

Oziq-ovqat ta'minoti va xavfsizligi har doim keng qamrovli ijtimoiy-iqtisodiy, demografik va ekologik omillarga bog'liq. Shu bois, mamlakatimizda dunyo bozorlarida yuzaga kelgan kes-

kin tebranishlarning ichki bozorni oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta'minlashga salbiy ta'sirini kamaytirish maqsadida oziq-ovqat xavfsizligi va ovqatlanish sifatini sezilarni darajada yaxshilash,

aholi salomatligi uchun ko'plab xavf omillarini kamaytirish imkonini beradi-gan bir qator muhim chora-tadbirlar qabul qilindi.

Davomi 3-betda

FIKR

TA'LIMNING KALITI NUTQ, TARBIYANIKI ESA XULQ

Ta'limga samaradorlik o'qitish sifatiga bog'liq. Shu o'rinda bir karra bilim berish ikki karra o'z ustida ishslash ekanini ham unutmasislik zarur. Zotan, ta'lim berishning o'ziga xos mashqqati va rohat bilan birga muhim usul va uslublari bor. Bilish boshqa, uni yetkazish va amal qilish mutlaqo boshqa. Ilm-u amal birligi bo'limsas, samara haqida gapirish mumkin emas. Sifati ta'lim masalasi, avvalo, intellektual salohiyatga ega, zamonaviy bilim va texnologiyalardan xabardor, teran tafakkurli, dunyoqarashi keng muallimga bog'liqligi ayni haqiqat.

Davomi 5-betda

DAXLDORLIK

YUTUQLAR O'ZIMIZNIKI, KAMCHILIKLAR-CHI?

Ularni ham begona ko'rmay, tuzatish zimmamizda

Shu yil 28-avgust kuni yangi o'quv yili arafasida maktab ta'limidagi masalalarni muhokama qilish va ustuvor vazifalarini belgilab olish yuzasidan o'tkazilgan videoselektor yig'ilishida o'quvchilar o'rnni ko'paytirishga alohida to'xtab o'tildi. Kelgusi yilda investitsiya dasturi doirasida maktablar qurilishiga 3 trillion so'm ajratilishi, buning hisobiga 150 ming yangi o'quvchi o'rni yaratilishi aytildi.

Davomi 5-betda

NUQTAYI NAZAR

IPO BOZORI

Dastlabki savdolar nimalardan dalat bermoqda?

Jahonda global integratsiya va xalqaro raqobat kuchayishi sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlar, iqtisadiyot tarmoqlari o'tasida kapitalni jamlash hamda qayta taqsimlash funksiyasini bajaruvchi qimmatli qog'ozlar bozorining ahamiyati tobora ortib bormoqda. Jumladan, so'nggi yillarda davlat mulkini xususiyashtirishning urf bo'layotgan zamonaviy turlaridan biri — IPO (Initial Public Offering), ya'ni aksiyalarini birlamchi ommaviy joylashtirish rivojlangujan mamlakatlarda kompaniyalar tomonidan investitsiyalarni jaib qilishning asosiy manbai sifatida foydalanyiyati.

Davomi 4-betda

YANGI HAYOT UCHUN, YANGI O'ZBEKISTON UCHUN!

BU YERLARDA YASHASHNING zavqi bo'lakcha

Cho'l deyishga til bormaydi

O'tgan asrning o'talarida qum barxanlari o'rnda bunyod etilgan Yozyovon tumani haqida gap ketsa, "qush uchsa qanot, odam yursa oyogi kuyadi", deya ta'rif berilgan. Bu beziz emas. Markaziy Farg'on'a yerlaringin qoq markazida joylashgan bu hududning issi harorat, izg'irinli kuz-qishishi jon saqlashning o'zi amrimahol bo'lgan.

Yaxshi umidlar, egzu maqsad yo'lida bu yermi Vatan tutgan yozyovonliklar cho'l yerlarni o'zlashtirib obod maskanga yaratilmoqda.

Davomi 4-betda

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining
F A R M O N I

SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI FAOLIYATINI YANADA TAKOMILLASHTIRISH CHORA-TADBIRLARI TO'G'RISIDA

Boshlanishi 1-betda

6. Belgilansinki:
mazkur Farmonning 5-bandida ko'r-satilgan muassasalar Sog'lioni saqlash vazirligi tuzilmasiga mustaqil yuridik shaxs maqomi hamda ular faoliyatini moliyalashtirishning amaldagi manbalari va tartibini saqlab qolgan holda o'tkazildi;

Farmatsevtika tarmog'i rivojlantirish agentligi farmatsevtika sanoati barqaror rivojlanishi uchun javobgarlikni to'liq zimmasiga oladi;

Davlat tibbiy sug'urtasi jamg'armasining kuzatuv kengashi tibbiy yordamning kafolatlangan hajmi doirasida tibbiy xizmat ko'r-satish uchun jaib qilinadigan yet-kazib beruvchilar (davlat va nodavlat)ni, xard qilinadigan tibbiy yordamlar hajmini mustaqil belgilaydi va o'z byudjetini shakllantiridi;

Davlat tibbiy sug'urtasi jamg'armasi 2027-yil 1-yanvardan Sog'lioni saqlash vazirligi tarkibidan chiqadi va mustaqil jamg'arma sifatida faoliyat yuritadi;

Davlat byudjeti mablag'ari hisobiga imtiyozi toifaga kiruvchi shaxslarga tashxisi qo'yish va davolash bo'yicha tasdiqlangan standartlarga muvofiq tibbiy xizmatlarning bazaviy narxlarini Sog'lioni saqlash vazirligi tomonidan Iqtisodiyot va moliya vazirligi hamda Raqobatni rivojlantirish va iste'molchilar huquqlarini himoya qilish qo'mitasini bilan kelishgan holda belgilanadi;

Sog'lioni saqlash vaziri va Davlat tibbiy sug'urtasi jamg'armasi irochi direktori 2026-yilning yakuniga qadar tibbiy sug'urtaning respublika bo'ylab to'liq joriy etilishi uchun shaxsan javobgar hisoblanadi.

7. 2024-yil 1-yanvardan Sog'lioni saqlash vazirligi huzurida quyidagilarni birlashtirish orqali yuridik shaxs maqomiga ega bo'lmagan Tibbiyotni rivojlantirish davlat maqsadli jamg'armasi (keyingi o'rnlarda — Tibbiyotni rivojlantirish jamg'armasi) tashkil etilsin:

Onkogematologik va davolash qiyin bo'lgan kasalliliklarga chالingan bermorlarini sog'lomlashtirishga ko'maklashish jamg'armasi;

Tez tibbiy yordamni rivojlantirish jamg'armasi;

Iqtidori va malakalib tibbiyot mutaxassislarini qo'llab-quvvatlash hamda tibbiyot muassasalariga jaib qilish jamg'armasi;

Spinal mushak atrofisi tashxisi qo'yilgan bolalarga tibbiy-iitmioyi yordam ko'r-satish va dori vositalarini bepul yet-kazib berish xarajatlari uchun Davlat byudjetidan ajratiladigan mablag'lar;

Spinal mushak atrofisi tashxisi qo'yilgan bolalarga tibbiy-iitmioyi yordam ko'r-satish va dori vositalarini bepul yet-kazib berish xarajatlari uchun Davlat byudjetidan ajratiladigan mablag'lar;

Iqtidori va malakalib tibbiyot mutaxassislarini qo'llab-quvvatlash hamda tibbiyot muassasalariga jaib qilish uchun Davlat byudjetidan ajratiladigan mablag'lar;

Tibbiyotni rivojlantirish jamg'armasi mablag'larini shakllantirish manbalari etib belgilansin;

Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 350 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Spinal mushak atrofisi tashxisi qo'yilgan bolalarga tibbiy-iitmioyi yordam ko'r-satish va dori vositalarini bepul yet-kazib berish xarajatlari uchun Davlat byudjetidan ajratiladigan mablag'lar;

Sog'lioni saqlash vazirligi tizimida qo'shamasalar va tashkilotlarning mol-mulkini ijaraq berishdan tushadigan tushumlarning, Davlat mulki obyektlaridan samarali foydalishan markazining operatsion xarajatlari chegirib tashlagan holda, mahalliy byudjetlarga o'tkaziladigan 100 foizi;

Xalqaro moliba institutlarning, hukumat va nohukumat tashkilotlarning grantlari va texnik ko'mak mablag'lar;

G'aznachilik xizmati qo'mitasini tomonidan Tibbiyotni rivojlantirish jamg'armasi mablag'larini shakllantirish manbalari etib belgilansin;

Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 350 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Iqtidori va malakalib tibbiyot mutaxassislarini qo'llab-quvvatlash hamda tibbiyot muassasalariga jaib qilish uchun Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 50 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Sog'lioni saqlash vazirligi tizimida qo'shamasalar va tashkilotlarning mol-mulkini ijaraq berishdan tushadigan tushumlarning, Davlat mulki obyektlaridan samarali foydalishan markazining operatsion xarajatlari chegirib tashlagan holda, mahalliy byudjetlarga o'tkaziladigan 100 foizi;

Xalqaro moliba institutlarning, hukamat va nohukumat tashkilotlarning grantlari va texnik ko'mak mablag'lar;

G'aznachilik xizmati qo'mitasini tomonidan Tibbiyotni rivojlantirish jamg'armasi mablag'larini shakllantirish manbalari etib belgilansin;

Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 350 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Iqtidori va malakalib tibbiyot mutaxassislarini qo'llab-quvvatlash hamda tibbiyot muassasalariga jaib qilish uchun Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 50 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Sog'lioni saqlash vazirligi tizimida qo'shamasalar va tashkilotlarning mol-mulkini ijaraq berishdan tushadigan tushumlarning, Davlat mulki obyektlaridan samarali foydalishan markazining operatsion xarajatlari chegirib tashlagan holda, mahalliy byudjetlarga o'tkaziladigan 100 foizi;

Xalqaro moliba institutlarning, hukamat va nohukumat tashkilotlarning grantlari va texnik ko'mak mablag'lar;

G'aznachilik xizmati qo'mitasini tomonidan Tibbiyotni rivojlantirish jamg'armasi mablag'larini shakllantirish manbalari etib belgilansin;

Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 350 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Iqtidori va malakalib tibbiyot mutaxassislarini qo'llab-quvvatlash hamda tibbiyot muassasalariga jaib qilish uchun Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 50 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Sog'lioni saqlash vazirligi tizimida qo'shamasalar va tashkilotlarning mol-mulkini ijaraq berishdan tushadigan tushumlarning, Davlat mulki obyektlaridan samarali foydalishan markazining operatsion xarajatlari chegirib tashlagan holda, mahalliy byudjetlarga o'tkaziladigan 100 foizi;

Xalqaro moliba institutlarning, hukamat va nohukumat tashkilotlarning grantlari va texnik ko'mak mablag'lar;

G'aznachilik xizmati qo'mitasini tomonidan Tibbiyotni rivojlantirish jamg'armasi mablag'larini shakllantirish manbalari etib belgilansin;

Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 350 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Iqtidori va malakalib tibbiyot mutaxassislarini qo'llab-quvvatlash hamda tibbiyot muassasalariga jaib qilish uchun Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 50 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Sog'lioni saqlash vazirligi tizimida qo'shamasalar va tashkilotlarning mol-mulkini ijaraq berishdan tushadigan tushumlarning, Davlat mulki obyektlaridan samarali foydalishan markazining operatsion xarajatlari chegirib tashlagan holda, mahalliy byudjetlarga o'tkaziladigan 100 foizi;

Xalqaro moliba institutlarning, hukamat va nohukumat tashkilotlarning grantlari va texnik ko'mak mablag'lar;

G'aznachilik xizmati qo'mitasini tomonidan Tibbiyotni rivojlantirish jamg'armasi mablag'larini shakllantirish manbalari etib belgilansin;

Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 350 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Iqtidori va malakalib tibbiyot mutaxassislarini qo'llab-quvvatlash hamda tibbiyot muassasalariga jaib qilish uchun Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 50 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Sog'lioni saqlash vazirligi tizimida qo'shamasalar va tashkilotlarning mol-mulkini ijaraq berishdan tushadigan tushumlarning, Davlat mulki obyektlaridan samarali foydalishan markazining operatsion xarajatlari chegirib tashlagan holda, mahalliy byudjetlarga o'tkaziladigan 100 foizi;

Xalqaro moliba institutlarning, hukamat va nohukumat tashkilotlarning grantlari va texnik ko'mak mablag'lar;

G'aznachilik xizmati qo'mitasini tomonidan Tibbiyotni rivojlantirish jamg'armasi mablag'larini shakllantirish manbalari etib belgilansin;

Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 350 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Iqtidori va malakalib tibbiyot mutaxassislarini qo'llab-quvvatlash hamda tibbiyot muassasalariga jaib qilish uchun Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 50 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Sog'lioni saqlash vazirligi tizimida qo'shamasalar va tashkilotlarning mol-mulkini ijaraq berishdan tushadigan tushumlarning, Davlat mulki obyektlaridan samarali foydalishan markazining operatsion xarajatlari chegirib tashlagan holda, mahalliy byudjetlarga o'tkaziladigan 100 foizi;

Xalqaro moliba institutlarning, hukamat va nohukumat tashkilotlarning grantlari va texnik ko'mak mablag'lar;

G'aznachilik xizmati qo'mitasini tomonidan Tibbiyotni rivojlantirish jamg'armasi mablag'larini shakllantirish manbalari etib belgilansin;

Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 350 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Iqtidori va malakalib tibbiyot mutaxassislarini qo'llab-quvvatlash hamda tibbiyot muassasalariga jaib qilish uchun Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 50 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Sog'lioni saqlash vazirligi tizimida qo'shamasalar va tashkilotlarning mol-mulkini ijaraq berishdan tushadigan tushumlarning, Davlat mulki obyektlaridan samarali foydalishan markazining operatsion xarajatlari chegirib tashlagan holda, mahalliy byudjetlarga o'tkaziladigan 100 foizi;

Xalqaro moliba institutlarning, hukamat va nohukumat tashkilotlarning grantlari va texnik ko'mak mablag'lar;

G'aznachilik xizmati qo'mitasini tomonidan Tibbiyotni rivojlantirish jamg'armasi mablag'larini shakllantirish manbalari etib belgilansin;

Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 350 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Iqtidori va malakalib tibbiyot mutaxassislarini qo'llab-quvvatlash hamda tibbiyot muassasalariga jaib qilish uchun Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 50 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Sog'lioni saqlash vazirligi tizimida qo'shamasalar va tashkilotlarning mol-mulkini ijaraq berishdan tushadigan tushumlarning, Davlat mulki obyektlaridan samarali foydalishan markazining operatsion xarajatlari chegirib tashlagan holda, mahalliy byudjetlarga o'tkaziladigan 100 foizi;

Xalqaro moliba institutlarning, hukamat va nohukumat tashkilotlarning grantlari va texnik ko'mak mablag'lar;

G'aznachilik xizmati qo'mitasini tomonidan Tibbiyotni rivojlantirish jamg'armasi mablag'larini shakllantirish manbalari etib belgilansin;

Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 350 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Iqtidori va malakalib tibbiyot mutaxassislarini qo'llab-quvvatlash hamda tibbiyot muassasalariga jaib qilish uchun Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 50 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Sog'lioni saqlash vazirligi tizimida qo'shamasalar va tashkilotlarning mol-mulkini ijaraq berishdan tushadigan tushumlarning, Davlat mulki obyektlaridan samarali foydalishan markazining operatsion xarajatlari chegirib tashlagan holda, mahalliy byudjetlarga o'tkaziladigan 100 foizi;

Xalqaro moliba institutlarning, hukamat va nohukumat tashkilotlarning grantlari va texnik ko'mak mablag'lar;

G'aznachilik xizmati qo'mitasini tomonidan Tibbiyotni rivojlantirish jamg'armasi mablag'larini shakllantirish manbalari etib belgilansin;

Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 350 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Iqtidori va malakalib tibbiyot mutaxassislarini qo'llab-quvvatlash hamda tibbiyot muassasalariga jaib qilish uchun Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 50 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Sog'lioni saqlash vazirligi tizimida qo'shamasalar va tashkilotlarning mol-mulkini ijaraq berishdan tushadigan tushumlarning, Davlat mulki obyektlaridan samarali foydalishan markazining operatsion xarajatlari chegirib tashlagan holda, mahalliy byudjetlarga o'tkaziladigan 100 foizi;

Xalqaro moliba institutlarning, hukamat va nohukumat tashkilotlarning grantlari va texnik ko'mak mablag'lar;

G'aznachilik xizmati qo'mitasini tomonidan Tibbiyotni rivojlantirish jamg'armasi mablag'larini shakllantirish manbalari etib belgilansin;

Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 350 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Iqtidori va malakalib tibbiyot mutaxassislarini qo'llab-quvvatlash hamda tibbiyot muassasalariga jaib qilish uchun Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan 50 milliard so'm miqdoridagi mablag'lar;

Sog'lioni saqlash vazirligi tizimida qo'shamasalar va tashkilotlarning mol-mulkini ijaraq berishdan tushadigan tushumlarning, Davlat mulki obyektlaridan samarali foydalishan markazining operatsion xarajatlari chegirib tashlagan holda, mahalliy byudjetlarga o'tkaziladigan 100 foizi;

Xalqaro moliba institutlarning, hukamat va nohukumat tashkilotlarning grantlari va texnik ko'mak mablag'lar;

G'aznachilik xizmati qo'mitasini tomonidan Tibbiyotni rivojlantirish jamg'armasi mablag'larini shakllantirish manbalari etib belgilansin;

Davlat byudjetidan har yili ajratiladigan

DAXDORLIK

YUTUQLAR O'ZIMIZNIKI, KAMCHILIKLAR-CHI?

Ularni ham begona ko'rmay, tuzatish zimmamizda

**Abdug'affor QIRG'IZBOYEV,
tarix fanlari doktori,
professor**

Boshlanishi 1-betda

Shuningdek, kam quvvadta ishlayotgan 61 ta kollej binosi o'nida maktablar tashkil qilinishini hisobga olsak, bu yana qoshimcha 42 ming o'quvchi o'rnı ochiladi, deganidir. Urummani olganda, bu ishlar orqali kelgusi yilning o'sida 250 ming yoki o'tgan yildaqidan 2 barobar ko'r o'quvchi o'rnı yaratilishi rejalashtirilgan.

Iqtisodiyot va moliya vazirligiga kelgus yilda 50 ta, 2025-2030-yillarda har yili 100 tadan maktab qurilishiga xususiy sheri klaranni jaib qilib vazifasi qo'yildi. Qolaversa, o'qituvchilar malakasini oshirish va ularga munosib sharoit yaratish borasida ham alohida dastur tuzilishi, o'qituvchilarni ishga qabul qilish, malakasini oshirish va toifa berish tizimi ham to'liq o'zgarishi qayd etildi. Bunday buyon o'qituvchilarga qabul tanlov asosida bo'llib, ilk bor qabul qilingan nomzodlar 1 yil o'qituvchi-stajyor bo'llib ishlaydi. Yil yakuniga qarab kasbiy sertifikat oladi.

Oliy ta'lum, fan va innovatsiyalar vazirligida pedagogik ta'lum bo'yicha alohida kengash tuzildi. Unga pedagogika olyigohari rektori bilan bora qator dasturlar ishlab chiqish vazifasi topshirildi. Jumladan, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti hamda Chirchiq davlat pedagogika universitetida o'qituvchilar Prezident maktabi dasturi asosida tayyorlanadi. Bu ikki OTM pedagogika yo'nalishidagi institutlar uchun tayanchi olyohn vazifasini o'taydi. Bunday o'zgarishlar pedagogika universitetlari zimmasiga katta mas'uliyat yuklaydi.

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universitetida tahsil olayotgan 2-4-bosqich talabalarining malakaviy amaliyotini Toshkent shahridagi Prezident ta'lum muassasalarini agentligi huzuridagi 1 ta Prezident, 3 ta ixtisoslashtirilgan, 234 ta umumta'lum maktibi, 6 ta maxsus maktab-internat, 26 ta maktabgacha ta'lum tashkiloti, 3 ta akademik litsey va 5 ta professional ta'lum muassasalarini tashkil etish bo'yicha shartnomalar tuzildi. Albatta, yutuqlar o'zimizni. Ammo oldimizda turgan vazifalar kam emas. Binobarin, bugun davri shiddat bilan

o'zgarib, pedagogik ta'lum oldiga o'ta dolzarb va murakkab vazifalarni qo'ymoqda. Maktabgacha va maktab ta'lими rivojlanish, innovatsion salohiyatga ega o'qituvchilar tayyorlash, ularning kasbiy rivojlanishi uchun zurn sharsharoit yaratish, ilg'or xonijiy tajribalarga asoslangan yangi o'qitish usullarini ishlab chiqish va o'qituvchilarning metodik salohiyatini uzuksiz oshirib borish shurasidan.

Yilishida pedagoglarning o'zi dars beradigan fanlardan bilimi yetarli emasligi, pedagogik mahorati pastligi, o'quvchilarda o'qish va o'rganishga qiziqish uyg'oltish uchun yangi metodikalaridan foydalanshisi kabi holatlarga alohida urg'u berildi. Bu gaplarga e'tiroz bildirib bo'lmaydi. Chunki hammaniz ko'rib turgan oqchiy-oqindin haqiqat. Shu kabi holatlarda pedagoglarga metodik yordam berish uchun universiteda tashkil qilingan mobil-metodik guruh Toshkent shahridagi ta'lum sifati past, muhiti og'ir 30 ta maktab o'qituvchilariga ta'lum sifatini oshirish hamda o'qituvchining didaktik imkoniyatlarini kengaytirish bo'yicha seminar-treninglar o'tkazmoqda. Toshkent

viloyatining Oqqo'rg'on tumanidagi 50 ta va Quyi Chirchiq tumanidagi 53 ta maktabga Kembrij metodikasi bo'yicha sertifikatga ega mutaxassislar imliy-metodik yordam ko'satmoqda. Universitetda faoliyat yuritayotgan yugori imliy-pedagogik salohiyatga ega professor-o'qituvchilar maktabgacha, umumiyo'rta, professional ta'lum tashkilotlari uchun yangi avlod o'quv dasturlari va o'quv adapbyotlarini yaratishga munosib hissa qo'shib kelmoqda. 50 nafardan ortiq professor-o'qituvchimiz 18 ta umumta'lum fani bo'yicha sinflar kesimida tayyorlangan va tayyorlanayotgan darsliklar mualliflaridir.

Prezidentimizning 2022-yil 11-maydag'i "2022-2026-yillarda maktab ta'limi rivojlanish bo'yicha milliy dasturni tasdiqlash to'g'risida"gi farmoniga binoan, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti Xalq ta'lumi vazirligi tasarrufiga o'tkazildi va pedagogika yo'nalishi bo'yicha o'quv dasurlarini ishlab chiqishda yetakchi oly ta'lum muassasasi etib belgilandi. Shuningdek, davlatimiz rahbarining "Pedagogik ta'lum sifatini oshirish va pedagog kadrlar tayyorlovchi oly ta'lum muassasalarini faoliyatini yanada

falar shular jumlasidan. Pedagog kadrlar tayyorlaydigan hamkor xonijiy OTMlardan 20 nafardan ortiq yetakchi professor-o'qituvchi, jumladan, Bartin University (Turkiya), Bucheon University (Janubiy Koreya), Pädagogische Hochschule Freiburg (Germanya), Burdur Mehmet Akis Erson University (Turkiya), A.I.Gersen nomidagi Rossiya davlat pedagogika universiteti mutaxassislarini ekspert hamda fan dasturlariga hammallif sifatida jaib ettili.

Kadrlar iste'molchilar o'tasida o'tkazilgan so'rvo'nomalarni ta'llib qilish natijasida "Mediasavdonxonlik va axborot madaniyat", "Inkluyuziv ta'lum. Gospital pedagogika" va "Uzlukses ta'limg'dak tendensiyalar va zamonaviy yondashuvilar" kabi fanlar barcha ta'lum yo'nalishlari uchun fan sifatida ta'lum yo'nalishi o'quv rejalariga kiritildi.

Shuningdek, fanlardan amaliy mashg'ulotlar soati ko'paytilridi, ma'ruza va seminar mashg'ulotlari o'tishda mashg'ulotlar mazmuni buyurtmachilar ehtiyojidan kelib chiqqan holda zamonaviy yondashuvilar, texnologiyalar, zamonaviy o'qitish usullarini yoritishga qaratildi. Fanlar sonini

qonun talabları va ish holatidan kelib chiqib, vasiylik va horimiylik organi otaga ijobji xulosa berganini inobatga olib, bolalar bilan ko'rishish imkoniyatini berish haqida qaror chiqargan.

Shu o'rinda xalqimiz orasida otasizlikdan faqat bolalar va ayollar azyiat chekishadi, degan bir qarash boru, bu unchaliq to'g'ri emas. Otalar ham bundan azyiat chekadi. Haqiqatan, bunday holatda erkak farzand tug'ilishi va otaliking shakllanishi paytidagi tushkulikdan ham ko'proq stressni boshdash kechiradi. Ularni ilojsizlik holati ko'p qynaydi, hayot marmi bulzildi. Albatta, otasizlik bo'qroq bolalar ruhiyatiq saliby ta'sir ko'satadi. Jamiyatimizda shakllangan an'anaviy tasavvurga ko'ra, ota oilaning moddiy ta'minotchi hisoblanadi. Oilaviy masalalarini hal etish, bolalar tarbiyasi kabilar ba'zan onalar zimmasida qolib ketadi. Bu esa turli nizo va oilaviy zo'ravonliklarga olib kelmoqda.

Hozir erkaklarning oila va jamiyatdagi mavqeini belgilab beruvchi asosiy tendensiyalar qanday? Mavzu doirasidagi ilmiy izlanish natijalar oz bo'lishiga qaramasdan, muayan darajada dastlabki xulosalarini ayish mumkin. Tamaki mahsulotlari va spirti ichimlik iste'mol qilish erkaklarning jismoniy salomatligigagina

nomutaxassislik fanlar hisobiga bosqicha-bosqich kamaytirish maqsadida majburiy fanlar blokida xonijik mutaxassislarining tayorlashda muhim huquq asos bo'ldi. Qaror o'ta dolzarb va o'zaro uzviy bog'liq 3 ta vazifa — zamonalib ta'lum dasturlarini ishlab chiqish, yuqori malakali professional kadrlar tayorlashni yangi bosqichga ko'tarish, pedagogika sohasida ta'lum, ilm-fan va amaliyot uyg'uligini ta'minlash masalalarini samarali har etishni ko'zda tutadi.

Pedagog kadrlar tayyorlash va maktab ta'limi rivojlanishni maqsadini milliy tadqiqotlar natijalariga tayyandasdan samarali ro'yobga chiqarib bo'lmaydi. Pedagogika sohasida ta'lum va ilm-fanning o'zaro integratsiyasini ta'minlash maqsadida Toshkent davlat pedagogika universiteti va Milliy tadqiqot instituti o'tasida mustahkam hamkorlik yo'lg'a qo'yish zarur. Buning uchun xalq ta'lum tizimini takomillashtirish, pedagogik ta'lum nazariysi va ishlab chiqarish amaliyoti integratsiyasini kuchaytirish, pedagoglarning tayorlash va uzlusiz kasby rivojlanishini ta'minlashning dolzarb masalalari bo'yicha birlgalikda ilmiy tadqiqot loyiylarini amalga oshirish, ilmiy konferensiya, seminar treninglar, doktorlik dissertatsiyalari muhokamalari ni tashkili etish, o'zaro professor-o'qituvchilar almashishini yo'lg'a qo'yish, ilmiy pedagog kadrlar tayorlash bo'yicha faol hamkorlik qilish, hammalliflikda o'quv adabiyotlari ning yangi avlodini yaratishga doir aniq chora-tadbirlarni ishlab chiqish talab etiladi.

Pedagogika oly ta'lum muassasalariga abituriyentlarning qabul qilishida kasby yo'naltirilgan imtihonni joriy etish, talabgorlarning pedagogik kasbga qiziqishi va moyilligini o'rganish tizimini yaratish zarur. Toshkent davlat pedagogika universitetining kunduzgi ta'lum shaklida tahsil olayotgan 2-4-kurs talabalar uchun haftalik o'quv mashg'ulotlari "4+2" tartibida, shu jumladan, mashg'ulotlar 4 kun oly ta'lum muassasasining o'zida, 2 kun umumiy o'rta ta'lum tashkilotlarda amaliyot o'tashi tartibida bo'lishidan talabalar egallagan nazariy bilimlarning o'z vaqtida amaliyot bilan uyg'uligini ta'minlash ko'zda tutilgan. Ya'ni bir tomonдан, talabalar har hafta o'zlashtirgan bilimning haqqondagi ta'lum amaliyotida qo'llab ko'rish orgali fanlarni to'liq o'zlashtirishga erishsa, ikkinchi tomonidan, dual ta'lum va credit-modul tizimi imkoniyatlaridan to'liq foydalanish uchun zurnar sharhoit yaratilishi, takomillashtirilmoqda.

Shunday zarurtdan kelib chiqqan holda maktabgacha, umumiyo'rta, o'rta maxsus, professional va oly ta'lum muassasalarini, sohada faoliyat yuritayotgan ilmiy va malaka oshirish tashkilotlari o'tasidagi aloqalarini mustahkamlash maqsadida. Pedagogik ta'lumi rivojlanishni bo'yicha respublika kengashi, shuningdek, universitet tuzilmasida pedagogik ta'lum va amaliyot bo'limi tashkil qilinishi ayni muddao. Uzoq yillar mobaynida muassasada ta'lumning zamonaviy texnologiya va metodlarini ishlab chiqish, joriy qilish bo'yicha boy tajriba to'plangan. Uzuk-siz ta'lum tizimining barcha bo'g'ini uchun yaratilgan o'quv-metodik adaptiboytarning katta qismiga OTM jamoasi a'zolari mualliflik qilganini alohida ta'kidlash jo'z.

Ta'lum maktablarida o'qish sifatini oshirish orgali jamiyatida inson kapitalini rivojlanish, ishsizlik va kambag'allikni qisqartish uchun poydevar yaratiladi. Ana shunday poydevari barpo etish uchun uning me'morlari — bo'lg'usi o'qituvchilar va fanini mukammal bilishi, yuksak pedagogik mahoratiga, yangi metodikalarni ishlab chiqish va undan samarali foydalanish qobiliyatiiga ega bo'lishi shart va zarur. Bunday ulkan vazifani bajarish, o'z navbatida, olyi pedagogik ta'lum mazmuni va infrazitimasini yangi bosqichga olib chiqishni talab qiladi. Zero, bugungi islohotlarga oqishmasdan amal qilinsa, albatta, kutilgan natijaga erishish shubhasiz.

FIKR

TA'LIMNING KALITI NUTQ, TARBIYANIKI ESA XULQ

**Rahimboy JUMANIYOZOV,
professor**

Boshlanishi 1-betda

O'qituvchi bilimdon, axborot texnologiyalarini obdon o'rgangan, chet tilni bilish darajasi bo'yicha maxsus sertifikatlarga ega, hatto bo'yibarob kitob, monografiya, ilmiy maqolalar yozgan bo'lsa ham ta'luming sifati va samarasini ta'minlandi, degan emas. Bu masalaning bir tomoni, xolos. Chunki ta'lum sifati jahon miqdrosida sohoga oid yangilik va bilimlarni puxta o'rganish, hamkorlik rishitalarini bog'lash, yetuk mutaxassis, malakali o'qituvchilar tarjisini ommalashtirish badaliga ta'minlanishi asosiy maqsaddan yirroq emas.

O'qituvchi nutq madaniyati, til imkoniyatidan o'rini va unumli foydalanma olmasa, boshqa aytganda, kommunikativ kompetentlik darajasi, notiqlik mahorati yetarli bo'limasa, albatta, sifati ta'lum talabi yuzaga chiqmag'idi. Bu o'rinda ishning ko'zini bilish, degan ibora bejiz ishlatalmagan. Yetarli bilingva ega, lekin fan mavzusini, bilim, ko'nikma va malakan o'quvchi yoki talaba ongiga singdirish mexanizmi — kommunikativ kompetentlikni, notiqlik madaniyatini tolva va churur egalalmagan o'qituvchilar ham bor. Natijada bu ta'lum sifatiga ta'sir qiladi. Yaponiya, Finlyandiyada o'quvchini qiziqitirish, mantiqiy mushohada yuritishga chog'lashga ta'lum tizimining jon va qon tomoni, deb qaraladi.

Davlatimiz rahbari o'tkazgan yig'ilishlarda birida xalqimiz, xususan, chet tillarni bilish kerakligi, ammoy'oz o'z ona tilini bilishga majburliyi kuyinchaklik bilan qayta-qayta ta'kidlangan edi. Shu o'rinda ma'rifatparvar adib Is'hoqxon Ibrating o'gitlari yodga keladi: "Bizning yoshlar, albatta, boshqa tillarni bilish uchun sa'y-harakat qilsinlar, lekin avval o'z ona tilini ko'zlanga to'tiyo qilib, ehtirom qolsinlar. Zero, o'z tiliga sadoqat — bu vatanim ishdirdi".

O'qituvchi tabiiy fanlardanmi yoki ijtimoiy-siyosiy, gumanitar fanlardan dars beradimi, albatta, shu o'rinda omavzoni qolishga qarab, shu o'rinda, deb qaraladi. Demak, chinakam notiq o'qituvchi o'zi va so'zi yoqimi, shunchaki yetkazuvchi emas, balki singdiruvchi bo'lishi kerak.

shundaki, ko'pincha ular orqali olibaviy qadratylarga zarar yetkazuvchi zo'ravonlik, foysa va qo'pol kuchga tayaniш kabi g'oyalar targ'ib qilinmoqda. Televideyineda odamlar qanchalik oson uchrashishi va ajrashishi (yagoni munosabatlarda hech qanday qadqimmat yo'q) mumkinligi to'g'risida hikoya qiluvchi po'lab filmlar namoyish etilmoqda.

Bugungi olla egasi, zamonaviy erak obrazda qanday bo'lishi kerak, uning qandaydir umume'tirof etilgan talablarini mayjudmi, degan savollarga qisman javob berildi. Garchi, oilaning ijtimoiy-ma'naviy hadisa o'laroq juda uzoq tarixiy rivojlanish yo'liida turilcha standartlar yaratilgan bo'lsa-da, bugun bu modelar risoladagidek ishlama yapti. Shunday sharoitda erkaklar zamonaviylik hamda an'anaviylik o'tasidagi muvozanatni saqlash kerak bo'ladi. Biroq bunga erishish oson emas.

Erkak va aylol o'tasida huquqiy jihatdan tenglik ta'minlanishi ularning munosabatini har qachongidan ham yaxshi qorish o'rganish talabini ilgari suradi. Ola instituti nufuzini oshirish maqsadida ola va ola-onasi madaniyatining mahalliy an'analarini mustahkamlash, o'zbek oиласида otalikni va onalik obro'sini oshirish, yosh avlodni ma'naviy-ma'rifiy tarbiyalash, axloqiy fazilatlarni ustuvor yo'nalishlar qatori ga kiritish kerak. Qolaversa, yoshlarni nikoh va olibaviy hayotga tayyorlash, shu jumladan, bu yo'nalishdagi ta'lum jarayonini uslubiy jihatdan ta'minlanishi biladan mutaxassislarini maqsadli tarbiya tizimini rivojlanish zarur. Zero, davlat va jamiyatning sa'y-harakatini, jumladan, oilanai ijtimoiy sherkilikning teng huquqli subyekti fikrashishda sezilari yutuqlarga erishish mumkin.

OTA NAFAQAT TA'MINOTGHI balki tarbiyachi ham

emas, balki tarbiyachi sifatidagi mavqeiga ham saliby ta'sir ko'satadi. O'g'il bolalar ha-yotida ona, opa, buvi va ayol o'qituvchilaridan iborat tarbiyachi saliby shakllanib qolgani biqitor qilish va yozish joyida. Bunda mehnat migratsiyasi tufayli otalarning oylanadan

uzoqda bo'lishi bilan bog'liq omilni ham e'tiborga olib salish zarur. Qissasi, agar ota yaxshi ola boshlig'i bo'lsa, o'g'il eng yaxshi fazilatlarni, avvalo, otasidan oladi.

Shu o'rinda omavzoni axborot vositalari faoliyati haqida to'xtalishga to'g'ri keladi. Gap

MULOHAZA

**Ra'no ISMOLOVA,
Nizomiy nomidagi
TDPU dotsenti vazif**

SAN'ATIMIZ DARG'ALARI

“

OLIMA YARATGAN TARIXIY MAVZUDAGI RAQSLAR SYUJETINI VOQEALAR EMAS, BALKI MUSHOHADALAR SILSILASI TASHKIL ETADI. U RAMZIY-FALSAFIY TASVIR VOSITALARIDAN UNUMLI FOYDALANADI. RAQQOSALAR GO'YOKI AMUDARYODEK JO'SHIB, XIVA OSMONINI TO'LDIRIB TURGAN YULDUZLAR TOMON PARVOZ QILAYOTGANGA O'XSHAYDI. U O'TMISH FALSAFASINI XAYOLDAGI RANGLAR, TIMSOLLAR HARAKATI, QALBDAGI IZTIROB-U PARVOZLAR TASVIRIDA BERADI. UNING KO'NGLINI ILHOMGA QANOT BAXSH ETUVCHI IJOD DARDI VA ZAVQI HECH QACHON TARK ETMAYDI.

RAQS SAN'ATI GAVHARI

San'atning buyuk kuchi va qudrati, sheri shundaki, u insoning orzu va maqsadlarini faqat ezelgulikka yo'naltiradi, qalbga orom, zavq bag'ishlaydi. O'zbek milliy raqslari xuddi qadim o'kaning o'tmishi kabi sirlari, ramz va tilsimlarga boy, goh maftunkor va jo'shqin, goh hazin holatlari, yuraklarni junbushga keltiruvchisi jozibasi bilan dunyoni o'ziga rom qilmogda. Uning jahon miyoysida munosib o'rinn egallashida, nufuzi yuksalib borishida O'zbekiston davlat xoreografiya akademiyasi professori, O'zbekiston xalq artisti Gavhar Matyoqubovaning hissasi katta. U sahnalashtirgan raqslar tomoshabin qalbiga harorat va mehr, go'zallik baxsh etadi, mudom yaxshilik va hayotsevarlikka da'vat etadi.

Raqс oddiy o'yin yoki shunchaki harakatlari yig'indisi emas, balki sirlari imo-ishoralar vositasida ko'ngil orzu, amronlarini, iztiroblari, pinhona tug'yonlarini tomoshabining yetkazib, uning qalbiga estetik zavq baxsh etadi. Professor Gavhar Matyoqubovaning ilmiy izlanishlarida asosiy e'tibor Xorazm raqs maktabiga qulgoji — "Lazgi" tadjiqiga qaratilgan. Zero, har bir kashfiyotda muallifning tafakkuri, ma'naviy-ruhiy imkoniyatlari, tasavvurlari, tug'yonlari, ihmomi va ijodkorlik iste'dodi bo'y kortsatib turadi.

Uch ming yillik tarixa ega "Lazgi" raqsinining kuyulari favqulodda ohangdorligi, harakatlari jozibasi, jo'shqin otashi, raqqosanining o'tli va hurkak nighohlari hech kimni befarq qoldirmaydi, qalbdagi mudroq tuyg'ularni uyg'otadi, ruhiyat, zakovat va hissiyorning yorug' olamlariga, uksak cho'qqiliga chorlaydi.

Prezidentimizning 2020-yil 28-sentabrda "Lazgi" xalqaro festivalini tashkil etish va o'tkazish to'g'risida"gi qarorida ta'kidlanganidek, "Mamlakatimizning boy raqs san'ati tarixida alohida o'rinn egallagan Xorazm lazgi raqsi o'ziga xos ijro uslubi va jozibasi bilan nafaqat O'zbekistonda, balki chet davlatlarda ham mashhur".

Gavhar Matyoqubova qadim o'lka tarixining salmogi va zalvarini, asrlar sinovidan o'tib kelayotgan mahobatini sevinchu iztiroblar shaklida Xorazmning maftunkor raqlariga ko'chrimoqda. San'atkor olima sifatida tarixiy voqeqliklar zamiridagi mohiyatini va inson ruhiy olamini falsafiy mushohada etishga, tadjiqotlarda olam va odam, inson va tabiat o'tasidagi munosabatlar uzyigli, ma'naviy-ma'rifiy, milliy-madaniy qirralarini chuoqroq o'chishiga intildi. Uning kashfiyotlari raqsdan raqsga boyib, tiniqlashib, yur' tarixi va jozibasini, milliy-madaniy chizgilarini to'la namoyon etib bormoqdu. Xususan, "Lazgi afsonasini", "Anaxita", "Qayroq so'zlaganda", "Toshshar tilga kirganda", "Lagan o'yini", "Olti xalfa", "Zikr" kabi o'ta hissiyorli tarixiy raqlarining ilmiy-falsafiy, badiyl-estetik elementlarida o'tmish va bugunning mohiyatini, cheksiz xaylotning ruhiy bo'lonrularini mutlaq betakror tarzda idrok etadi.

Olimaning raqqa, tadjiqotchi-estograf, mohir baletmeyster, tajribali xoreograf-pedagog sifatidagi ezuq faoliyati soha tarraqqiyotida alohida ahamiyatga ega. U ziddiyatlarga boy ikki olam — o'tmish va kelajak kesishgan nuqtada qadim Xorazm raqlarining ko'hna ildizlari etnografiya va milliy qadriyatlar

bilan uyg'unlikda o'rganadi. Yaratayotgan raqslari va ilmiy tadjiqotlari bir-birining mantiqiy-estetik davomiga o'xshaydi: ular uyg'unligida "Avesto"ning mo'jizaga to'la "goh"lari, "ezgu so'z", "ezgu amal, ezgu fikr" qo'ng'iroqlari, qadim qal'alar sadolari jarangib turadi.

Iste'dod — tafakkur, iroda va sabot ramzi, Gavharxonim o'z faoliyatida nazariya bilan amaliyotni zargarona uyg'unlashtiradi, asosiy e'tiborni asriy qadriyatlarga ega raqlarining qadim ildizlari va milliy qiyofasini saqlab qolishga qaratadi. "Lazgi", "Ofatijon lazgi", "San'at darg'asi" kabi risolalarida Xorazm san'atining tarixiy ildizlari xalq estografiysi, urf-odatlari bilan uyg'unlashtirib, falsafiy tahlil va estetik tafakkurni sintezlashtiradi.

O'q ildizi millat tarixi bilan tutash Xorazm "Lazgi"si tizimi ijro uslubiga ega

milliy raqlarning ilmiy tadqiqotidan ko'ra, mashhur raqqosalarning hayat va ijod yo'li haqidagi kitoblar ko'proq. Bir raqsnini badiyl-estetik-etnografik aspektida, to'liq monografik tarzda o'rganish bo'yicha shu paytgacha alohida asar yaratilgan edi. G.Matyoqubovaning "Ofatijon lazgi" va "Lazgi" monografiyalari shu bo'shligni to'ldirdi. Ularda Xorazm raqlarini to'liq tasnif qilinib, har biriga xos shaklanish bosqichlari aniqlandi. "Lazgi" turkumi doirasida Xorazm folklor raqlarining ham etnografik-estetik jihatlari tarixiy manbarlar bilan qiyosiy asnodda tadqiq qilingan. Olima "Lazgi" turkumiga kiruvchi raqslarni tasnif qilishning ilmiy mezonalarni ishlab chiqdidi, bu tadqiqotlari bilan zamonaviy o'zbek raqqshunosligining ilmiy-nazariy uqlarini yanada kengaytirdi.

Gavhar Matyoqubova 1947-yil 18-oktyabrda Xorazm viloyati Qo'shko'pir tumani G'azovot qishlog'ida tug'ilgan. Boshlang'ich sindfovayq uning san'atga havasi baland ekani ni sezgan o'qituvchilari tavsiyasi bilan turli ko'rik-tanlovlarda ishtirok eta, boshladi. Bolalikdan ko'p qiyinchiliklari ko'rdi, buvisi qo'lida ulg'aydi. Rahmatli buvisi juda donishmand ayol edi, so'ziga doim matalmi, maqolmi, qo'shib gapirardi.

San'atkorlik kasbining xuddi inson hayotiga o'xshab o'z tarraqqiyot qonuniga

El suyugan buyuk hofizning har bir sabog'i ni yodda saqlashga harakat qildi. Olimaning 1993-yilda G'afur G'ulom nomidagi nashriyotda chop etilgan "Ofatijon lazgi" kitobi o'sha o'mas saboqlar mahsulidir.

Gavharxonimning nazidda raqsning so'zi ham, tili ham, ko'zi ham — harakat. Raqs ramzlar va nafis imo-ishoralar olamida yashaydi va harakatlari tilda gapiradi. Raqqosanining har bir harakati qo'ng'izliqda bajarilishi, unda nafosat bilan vobasta ma'no, mantiq, ziynat, jilva bo'lishi shart. Sirlari imo-ishora va harakatlari tilini anglamoq va anglatmoq istagi uning kasbiy faoliyati va hayotiy tamoyillari mazmuniga aylandi. Bu shunchalar go'zal istakki, qalbdagi nafosat mulkini boyitib, yangi-yangi iste'dod qirralarini kashf qilish umidi insoniga ihmoh bag'ishlaydi.

Yigirma sakzik yillik raqqosalik faoliyati davomida 100 dan ziyod musiqaga yakkaxon sifatida raqsga tushib, katta muvaffaqiyat qozonishiga ham ustozidan meroz o'g'itar sababchi. Xorazm raqlarini bilan qatorda turkcha, eroncha, arabcha, hindcha, tojikcha, afg'oncha, turkmancha, ozarbayjoncha raqslarni maromaga yetkazib ijro etdi.

San'atkorlik kasbining xuddi inson hayotiga o'xshab o'z tarraqqiyot qonuniga

bag'ishlayotgan bu ko'hna raqlar o'zbek va jahon sahnalarida muntazam ijro etiladi. 2019-yil 12-dekabr kuni Kolumbiyaning Bogota shahrida UNESCOning Nomoddiy merozni muhofaza qilish va asrash bo'yicha hukumatlararo qo'mitasining 14-sessiyasida qadim Xorazmning tashrif qog'oz'i — o'zbek milliy raqsi "Lazgi" insoniyat nomoddiy merozi representativ ro'yxtigiga O'zbekiston madaniy merozi elementi sifatida o'voz bermasdan, keng konsensus asosida kiritildi. Bu qadim ildizlari "Avesto"ga, Tuproqqa'l'a devorlaridan topilgan milodiy I-II asrlarga mansub chitor chalayotgan ayol rasmiga borib taqaladigan muazzam "Lazgi"ning ham ijrochi, ham o'rgatuvchisi, ham tadqiqotchi, ham targ'ibotchisi, o'zbek san'ati va madaniyatining katta bilimdoni, O'zbekiston xalq artisti Gavhar Matyoqubovaning uzoq yillik mashaqqatli mehnati va izlanishlariga, ijodiy tafakkuri ga berilgan yuksak bo'ldi.

Uning dunyoni hayratga solayotgan raqlarida tarixiylik, romantik zavq va hayotiylik uyg'unlashtirib, ularda o'tmish va zamor ruhi as etib turadi. Xorazm raqlarini shunchalik serjilo, yorqin va maftunkorki, tomoshabinni o'ziga rom etadi. Opaning har bir asari milliy raqs san'ati taraqqiyotida o'ziga xos hadisadir. U xalq xotirasida marvardi donalaridan sochilib yotgan, yo'qolit borayotgan "Lazgi" harakatlarini yig'ib, jamlab, say-qallab, ulgara qayta umr baxsh etdi.

Har bir avlod o'z qismati bilan san'at atalmish ulug' dargohga qadam qo'yadi. Chinakam iste'dod uchun ijodiy faoliyatning dastlabki bosqichi muhim ahamiyatga molik. O'zbekiston xalq artisti, "Mehnat shuhru" ordeni sovordinori Gavharxonim Matyoqubova shu bugungi kunga qadar Turkiya, Saudiya Arabiston, Hindiston, Janubiy Koreya, Xitoy, Kanada, Irlandiya kabi 40 dan ziyod davlatda o'zbek raqs san'atini yoyish va uni rivojlantirishga hissa qo'shib kelayotgan jonkuyar baletmeyster, maktab yaratgan atoqli san'atkordi.

Uning ulug' maqsadlaridan biri "Lazgi"ning yaratilish tarixi va rivojlanish davrini o'zida to'liq qamrab olgan muzeyu tashkil qilishdir.

Milly qadriyatlarimiz asosida yangi O'zbekistonimustaqilgigini mustahkamish, taraqqiyotini ta'minlash uchun vatanparvar, xalqparvar, imon-e'tiqodli, komil insonlarni tarbiyalashdek mo'tabar maqsadlar amalga oshishida tarixning ochilmagan sahifalarini bilish muhim ahamiyat kasb etadi. Xorazm raqs maktabining qadim ildizlari mazmun-mohiyati va shaklanish bosqichlarni nafozat san'atshunos — tarixshunos, balki faylasuf sifatida ham tahil qiladi. Uning mo'jazgina "Ofatijon lazgi" risolasiidan tortib, "Lazgi", "San'at darg'asi", "Xorazm lazgi" raqlari: tarixi va tafsivi" monografiyalardan mazkur maktabning o'ziga xos xususiyatlari, tarixiy ildizlarning dialektik rivojalishini qurilaydi. Xorazm raqlarini qurilaydi. Uning mo'jazgina "Ofatijon lazgi" risolasiidan tortib, "Lazgi", "San'at darg'asi", "Xorazm lazgi" raqlari: tarixi va tafsivi" monografiyalardan mazkur maktabning o'ziga xos xususiyatlari, tarixiy ildizlarning dialektik rivojalishini qurilaydi. Xorazm raqlarini qurilaydi.

Olimaning tarixiy mavzudagi raqlar syujetini voqealar emas, balki mushohadalar silsilasi tashkil etadi. U ramziy-falsafiy tasvir vositalaridan unumli foydalanadi. Raqqosalar go'yoki Amudaryodek jo'shib, xiva osmonini to'lirib turgan yulduzlar tomoni parvoz qilayotganga o'xshaydi. U o'tmish falsafasini xayoldagi ranglar, qalbdagi iztirob-u parvozlar tasvirida beradi. Uning ko'nglini ilhomga qanot baxsh etuvchi ijdori dardi va zavqi hech qachon tark etmaydi.

O'lmish va bugunni tutashtirib, go'zalikka tashna qalblarga hayratmuz zavq

alohiba turkumdir. Uning "Masxaraboz lazgis", "Qayroq lazgis", "Dutor lazgis", "Surnay lazgis", "Saroy lazgis", "Changak lazgis", "Xiva lazgis", "Garmon lazgis", "Xorazm lazgis" kabi to'qqiz turi zamonalarni bir-biriga bog'lab turgan ma'naviy-ma'rifiy, milliy-madaniy qirralarni chuoqroq o'chishiga intildi. Uning hafishiyotlari raqsdan raqsga boyib, tiniqlashib, yur' tarixi va jozibasini, milliy-madaniy chizgilarini to'la namoyon etib bormoqdu. Xususan, "Lazgi afsonasini", "Anaxita", "Qayroq so'zlaganda", "Toshshar tilga kirganda", "Lagan o'yini", "Olti xalfa", "Zikr" kabi o'ta hissiyorli tarixiy raqlarining ilmiy-falsafiy, badiyl-estetik elementlarida o'tmish va bugunning mohiyatini, cheksiz xaylotning ruhiy bo'lonrularini mutlaq betakror tarzda idrok etadi.

O'zligini anglanleg inson sevimli mashq'ulit bilan shug'ullanish asosida ma'naviy ehtiyojlarini qondiradi va saodatga erishadi. Kasbidan zavqlanish — buyuk saodat. Bu saodatni boshqalaliga ushlish esa chinakam ezzulguldir. Gavharxonim o'z oldiga qo'yanilg'ani qo'zalik va orzularni qo'shni qilgan bo'lsa, ne ajab...

Bo'lajak san'atkor maktabada ham, M.Xarratov nomidagi Urganch shahri musiqasi bilim yurfining xoreografiya bo'limida ham faqat "a'lo" baholarga o'qidi. Keyinchalik hozirgi O'zbekiston Milliy universiteti tarix fakulteti sirtqi bo'limida tahsil olar ekan, har bir predmetni ishtiyoyq bilan o'rgandi, uni, ayniqsa, Xorazm tarixi va ethnografiyasini, qadim qal'alar siri juda qiziqitardi. Bi tislitmotda u raqs san'ati bilan bog'liq rishtalarini his qilardi. Universiteti imtiyozli diplom bilan tamomlab, raqs san'atidagi faoliyatini davom ettirdi. Tadqidori uni donishmand ustozlar bilan siyaldi.

San'at olamidagi ilk qadamini benazir san'atkor Komiljon Otaniyozovning yalilalariga raqsga boyib, tiniqlashib, yur' tarixi va jozibasini, milliy-madaniy chizgilarini to'la namoyon etib bormoqdu. Xususan, "Lazgi afsonasini", "Anaxita", "Qayroq so'zlaganda", "Toshshar tilga kirganda", "Lagan o'yini", "Olti xalfa", "Zikr" kabi o'ta hissiyorli tarixiy raqlarining ilmiy-falsafiy, badiyl-estetik elementlarida o'tmish va bugunning mohiyatini, cheksiz xaylotning ruhiy bo'lonrularini mutlaq betakror tarzda idrok etadi.

Olimaning raqqa, tadjiqotchi-estograf, mohir baletmeyster, tajribali xoreograf-pedagog sifatidagi ezuq faoliyati soha tarraqqiyotida alohida ahamiyatga ega. U ziddiyatlarga boy ikki olam — o'tmish va kelajak kesishgan nuqtada qadim Xorazm raqlarining ko'hna ildizlari etnografiya va milliy qadriyatlar

Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqriz qilinmaydi. Muanliga qaytarish uchun unumliyetaq berilish uchun obunani rasmiylashtirgan tashkilot javobgar.

Gazeta tahririyat markazida sahifalandi.

"SHARQ" NMAK mas'ul.

Bosmaxona telefoni: (71) 233-11-07

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Xaborot va omniavy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2020-yil 13-yanvarda 1047-raqam bilan ro'yxatga olingan.

Nashr indeksi — 236. Buyurtma G-946.

43555 nusxada bosildi.

Hajmi — 3 taboq. Ofset usulida bosilgan. Qo'g'oz bichimi A2.

Bahosi kelishilgan narxda.

"SHARQ" nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasida chop etildi. Bosmaxona manzili: Toshkent shahri, Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

Navbatchi muharrir: Munojat Mo'minova

Dizayner: Zafar Ro'ziyev

Manzilimiz: 100029,

Toshkent shahri,

Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy

Topshirildi —